

УДК 796: 061.237 (438.19)

DZIAŁALNOŚĆ UCZNIOWSKICH KLUBÓW SPORTOWYCH NA TERENIE MIASTA OPOLE

Daniel PUCIATO

Politechnika Opolska, POLSKA

**ДІЯЛЬНІСТЬ ШКІЛЬНИХ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ НА ТЕРИТОРІЇ МІСТА ОПОЛЕ. Дани-
ель ПУЦЯТО. Політехнічний університет Ополе, ПОЛЬЩА.**

Аноація. Недостатній обсяг рухової активності є небезпечним для дітей і молоді. Збільшення кількості обов'язкових годин фізичного виховання, формування правничих і організаційних засад створення спортивних клубів школярів мало за мету зменшення названого дефіциту. Метою статті є характеристика шкільних спортивних клубів, які активно функціонують на території міста Ополе. Проаналізовано статистичні показники та наукові джерела. Застосовано описовий метод, який належить до групи методів індукційних. На території міста Ополе на сьогодні активно працюють шістнадцять шкільних спортивних клубів.

Найпопулярнішими спортивними секціями, які працюють у шкільних спортивних клубах, є футбол, теніс, гірськолижний спорт. Утворення шкільних спортивних клубів було кроком у важливому напрямку, однак сьогодні необхідно інтенсивно працювати для відкриття нових і підтримки вже наявних клубів. Підтримка ця повинна стосуватися насамперед аспектів інфраструктури та фінансування. Така діяльність може в майбутньому стати підґрунтям для досягнення вищого рівня рухової активності і кращого стану здоров'я поляків.

Ключові слова: спортивні клуби учнів, шкільний спорт, діти, молодь, Ополе.

Wprowadzenie. Niezwykle ważnym elementem zdrowego stylu życia człowieka jest odpowiednio zaprogramowana i realizowana aktywność ruchowa. Jej rola jeszcze bardziej wzrasta w odniesieniu do dzieci i młodzieży, gdyż poziom aktywności fizycznej w tych okresach życia warunkuje prawidłowość procesów rozwojowych w sferach: biologicznej, psychicznej oraz społeczno-kulturowej. Jak wskazują wyniki badań [6, 12], wysiłki fizyczne o odpowiedniej częstotliwości, objętości i intensywności, są sposobem na zapobieganie wielu chorobom, radzenie sobie ze stresem oraz stanowią ważny element terapii wielu zaburzeń psychosomatycznych. Deficyt ruchu jest natomiast przyczyną wielu negatywnych dla organizmu skutków, do których zaliczyć można m.in.: atrofie mięśni i zmniejszenie się ich zaopatrzenia w tlen, obniżenie się wydolności krążeniowo-oddechowej, zwiększenie ryzyka występowania otyłości, cukrzycy, osteoporozy, czy niektórych typów nowotworów [1, 4].

W nowoczesnych społeczeństwach, w tym również w Polsce, bardzo powszechne jest jednak zjawisko akinezji, czyli niedoboru ruchu [2, 10]. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest ponoszenie przez obywateli tych krajów ogromnych kosztów społecznych i ekonomicznych, związanych ze zwiększoną zachorowalnością ludzi na choroby cywilizacyjne. Formułowane są zatem różnego rodzaju programy oraz strategie, których realizacja ma na celu odwrócenie tych niekorzystnych tendencji. W przypadku naszego kraju działania zmierzające do zwiększenia poziomu aktywności ruchowej dzieci i młodzieży, a w konsekwencji do poprawy ich sprawności i wydolności fizycznej oraz stanu zdrowia, realizowane były w dwóch kierunkach. Po pierwsze, sukcesywnie zwiększano liczbę obowiązkowych godzin wychowania fizycznego w różnych typach szkół, po drugie natomiast stworzono ramy prawne i organizacyjne do tworzenia uczniowskich klubów sportowych.

Celem artykułu jest charakterystyka uczniowskich klubów sportowych działających w sposób czynny na terenie Opola. Materiał badawczy w niniejszej pracy ma charakter wtórny. Wykorzystano dane statystyczne, literaturę i opracowania bibliograficzne. Zastosowano metodę opisową, należącą do grupy metod o charakterze indukcyjnym. Praca składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym zarysowano istotę klubów sportowych, w drugim przedstawiono prawno-organizacyjne podstawy funkcjonowania uczniowskich klubów sportowych, natomiast w trzecim zaprezentowano uczniowskie kluby sportowe działające na terenie Opola.

ISTOTA KLUBU SPORTOWEGO

Ogromny postęp naukowo-techniczny oraz przemiany stylu życia ludzi, sprawiają że bardzo

dynamicznie rozwijają się obecnie organizacje, zajmujące się świadczeniem usług związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego. Wiele z tych podmiotów oferuje produkty, związane z kulturą fizyczną, którą w ujęciu instytucjonalno-administracyjnym [7], definiować można jako sumę: wychowania fizycznego, sportu, rekreacji i rehabilitacji ruchowej. Szczególnie intensywnie rozwijają się podmioty, których najważniejszą domeną działania jest sport. Obok organów administracji państwowej i samorządowej oraz związków sportowych, najważniejszym elementem polskiego systemu sportowego są bez wątpienia kluby sportowe. W myśl definicji prawnej [15], klub sportowy to podstawowa jednostka organizacyjna, która realizuje cele i zadania w zakresie kultury fizycznej. Nawiązując do znanej w naukach o zarządzaniu teorii cyklu życia organizacji, w procesie rozwoju klubu sportowego wyróżnić można trzy fazy [9]. Klub sportowy rozpoczyna swoją działalność w fazie rozwoju społecznego. Odbywa się to poprzez jego powołanie przez grupę osób zainteresowanych określoną dyscypliną sportową. Działalność klubu na tym etapie związana jest z: niskim stopniem formalizacji, lokalnym charakterem i bezpłatnym świadczeniem pracy przez jego członków. Cele funkcjonowania klubu sportowego w tej fazie, to m.in.: zaspokojenie hedonistycznych potrzeb jego uczestników, uzyskanie przez nich wyższej pozycji społecznej, realizacja ich zainteresowań sportowych, integracja środowiska lokalnego oraz promowanie postaw prosomatycznych, prosportowych i prospołecznych. Kolejnym etapem funkcjonowania klubu jest faza rozwoju publicznego, która rozpoczyna się w momencie przekazania na jego rzecz różnych form pomocy publicznej (np. dotacji). Zakres działania klubu rozszerza się wówczas do regionalnego, zmienia się także jego forma prawno-organizacyjnej (powstaje stowarzyszenie kultury fizycznej), zwiększa się stopień formalizacji działań klubu, a oprócz pracowników świadczących na jego rzecz pracę o charakterze społecznym, pojawiają się również ci, którzy pełnią swoje funkcje w sposób zawodowy. Główne cele funkcjonowania klubu na tym etapie to m.in.: awans w lokalnej rywalizacji sportowej oraz promocja środowiska i graczy. Wraz z chwilą poddania się klubu mechanizmom rynkowym rozpoczyna się faza jego rozwoju rynkowego. Zakres oddziaływania klubu rozszerza się wówczas do krajowego lub nawet międzynarodowego, radykalnie zmienia się forma prawno-organizacyjna (powstaje spółka prawa handlowego, np. akcyjna), a kadry zatrudnione w klubie są już w pełni zawodowe. Specyficznymi celami klubu są wówczas: awans w rywalizacji krajowej i międzynarodowej, tworzenie i sprzedaż widowiska sportowego, edukacja i transfer uzdolnionych graczy oraz promocja i transfer pozyskanych graczy.

Kluby sportowe oferują określone produkty, które cechuje o wiele większa różnorodność, niż te, które oferowane są przez organizacje z innych branż. Produkt sportowy można zdefiniować, jako „dobro rzeczowe, usługę lub kombinację tych elementów, przeznaczone do zaspokojenia potrzeby widzów imprez sportowych, ich uczestników i sponsorów” [13]. Gratton i Taylor [5] do dóbr sportowych zaliczają produkcję oraz dystrybucję: wyposażenia, sprzętu i odzieży sportowej, natomiast do usług o charakterze sportowym: widowisko sportowe, komercyjne zajęcia sportowo-rekreacyjne, biznes sportowy (np. agencje konsultingowe), media i sponsoring sportowy. Oprócz złożonej struktury produkty sportowe charakteryzują się także następującymi cechami: zawierają zarówno komponenty materialne, jak i niematerialne, proces ich świadczenia i konsumowania jest najczęściej jednoczesny, są niejednolite i nietrwałe oraz zazwyczaj brak jest możliwości nabycia ich na własność.

PRAWNO-ORGANIZACYJNE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA UCZNIOWSKICH KLUBÓW SPORTOWYCH

Szczególnym rodzajem klubów sportowych są uczniowskie kluby sportowe. Powstały one w 1994 roku z myślą o wszechstronnym rozwoju uczniów różnych typów szkół. Ich programy powinny być adresowane do wszystkich dzieci, niezależnie od poziomu ich sprawności fizycznej oraz umiejętności ruchowych. Ich działalność jest ściśle związana ze szkołą, a najważniejszymi zadaniami są: popularyzacja sportu wśród uczącej się młodzieży, upowszechnianie zdrowego stylu życia oraz wszechstronny rozwój fizyczny, psychiczny i społeczny swoich uczestników [8]. Celem działalności klubów jest planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego i rekreacyjnego uczniów, które powinno zapewniać realizację funkcji zdrowotnych, rozwoju sprawności fizycznej, celów edukacyjnych oraz współzawodnictwa sportowego. Działania uczniowskich klubów sportowych mogą mieć charakter: stały, okresowy lub doraźny. Przedsięwzięcia realizowane w sposób stały wiążą się z

funkcjonowaniem sekcji, czy grup sportowych zajmujących się określonymi dyscyplinami sportowymi. Przedsięwzięcia okresowe to działania podejmowane na określony czas i związane z realizacją konkretnych zadań sportowych. Działania doraźne wiążą się natomiast z realizacją krótkoterminowych celów sportowych, czy zdobywaniem konkretnych umiejętności ruchowych [8].

Podstawą prawną działania uczniowskich klubów sportowych jest Ustawa – Prawo o stowarzyszeniach [14], oraz niektóre przepisy Ustawy o kulturze fizycznej [15]. Aby utworzyć uczniowski klub sportowy potrzeba, co najmniej, 15 osób posiadających pełną zdolność do czynności prawnych. Pierwszym zadaniem jest uchwalenie statutu klubu oraz wybór komitetu założycielskiego. Treść statutu powinna zawierać m.in.: nazwę stowarzyszenia, teren jego działania oraz siedzibę, cele i sposoby ich realizacji, sposoby nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa, prawa i obowiązki członków, władze stowarzyszenia oraz tryb dokonywania ich wyboru i kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, warunki ważności jego uchwał, sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich, zasady dokonywania zmiany statutu oraz sposób rozwiązania stowarzyszenia [3]. W uczniowskich klubach sportowych najwyższa władza należy do walnego zgromadzenia członków. Innymi organami klubu są zarząd oraz komisja rewizyjna. W przypadku, gdy liczba członków klubu przekroczy granicę określoną w statucie można postanowić, że najwyższą władzę w klubie będzie sprawowało zebranie delegatów. Członkami klubu mogą być w szczególności uczniowie, nauczyciele i rodzice. Warunkiem niezbędnym do powstania klubu, oprócz uchwalenia statutu i wyboru komitetu założycielskiego, jest złożenie przez ten komitet wniosku o wpis do ewidencji wraz ze statutem, listą założycieli zawierającą ich imiona i nazwiska, daty urodzenia, miejsca zamieszkania oraz własnoręczne podpisy, protokół z wyboru komitetu założycielskiego oraz informację na temat tymczasowej siedziby klubu [14]. Ewidencję prowadzą starostowie właściwi ze względu na siedzibę klubu [11]. Majątek uczniowskich klubów sportowych stanowią: składki członkowskie, darowizny, spadki, zapisy, dochody z własnej działalności, dochody z majątku klubu oraz z ofiarności publicznej. Klub może również prowadzić własną działalność gospodarczą, a pochodzące z niej dochody muszą służyć do realizacji jego celów statutowych. W sytuacji, gdy walne zebranie członków klubu (lub zebranie delegatów) podejmie uchwałę o rozwiązaniu się, to likwidatorami klubu będą członkowie jego zarządu. W przypadku, gdy likwidacji klubu dokonuje sąd, to on wyznacza jego likwidatora [14].

UCZNIOWSKIE KLUBY SPORTOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE OPOLA

Na terenie miasta Opola działa obecnie w sposób czynny szesnaście uczniowskich klubów sportowych. Połowa z nich ma swoje siedziby w szkołach, trzy na lodowisku, dwa w prywatnych przedsiębiorstwach i po jednym w ośrodku sportowym, mieszkaniu prywatnym oraz na boisku sportowym. Najpopularniejszymi sekcjami sportowymi, prowadzonymi przez opolskie uczniowskie kluby sportowe są: piłka nożna i tenis ziemny (po trzy kluby) oraz łyżwiarstwo figurowe (dwa kluby). Pozostałymi dyscyplinami sportowymi, będącymi domenami funkcjonowania opolskich UKS-ów, są: szachy, hokej na lodzie, judo, unihokej, pływanie, akrobatyka sportowa, lekka atletyka, kajakerstwo, piłka siatkowa, piłka ręczna, tenis stołowy, badminton, szermierka oraz szpada. Jeden klub prowadzi również sekcję ogólną, a jeden zajmuje się sportem osób niepełnosprawnych (tab. 1).

ZAKOŃCZENIE

Udokumentowana w piśmiennictwie [2, 10], niska aktywność ruchowa polskiego społeczeństwa jest jedną z przyczyn zwiększonej zachorowalności na choroby cywilizacyjne, m.in. otyłość, cukrzycę czy nadciśnienie tętnicze. Akinezja jest szczególnie niebezpieczna w przypadku dzieci i młodzieży, gdyż odpowiednia aktywność fizyczna współdecyduje nie tylko o ich stanie zdrowia, ale również o prawidłowości procesów rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego. Spośród wielu przyczyn niezbyt częstego podejmowania wysiłków fizycznych przez młode pokolenie, należy wymienić również brak spójnego systemu kultury fizycznej w Polsce. Przykłady płynące z wielu wysoko rozwiniętych krajów świata, dają podstawy do stwierdzenia, że system taki powinien opierać się na sporcie szkolnym i akademickim. Powstanie uczniowskich klubów sportowych było zatem krokiem w dobrym kierunku, ale obecnie należy podjąć intensywne działania, zmierzające do uruchamiania nowych oraz wspierania już istniejących klubów. Wsparcie takie dotyczyć winno głównie aspektu infrastrukturalnego i finansowego. Działania takie mogą w przyszłości przyczynić się do wyższego poziomu aktywności ruchowej i lepszego stanu zdrowia Polaków.

Tabela 1

Uczniowskie kluby sportowe na terenie Opola

Lp.	Nazwa klubu	Siedziba klubu	Sekcje sportowe
1	UKS „Dwójka”	szkoła	ogólna
2	UKS „Rodło”	boisko sportowe	piłka nożna, szachy
3	UKS „Orlik”	lodowisko	hokej na lodzie
4	UKS „Chabry”	szkoła	piłka nożna
5	UKS „Hart-tenis”	przedsiębiorstwo	tenis ziemny
6	UKS „24”	szkoła	judo
7	UKS „Trolik”	szkoła	unihokej
8	UKS „Piątka-Kangur”	szkoła	akrobatyka sportowa
9	UKS MOS	ośrodek sportowy	lekka atletyka, kajakarstwo, piłka siatkowa i ręczna, tenis stołowy
10	UKS „Activ”	przedsiębiorstwo	tenis ziemny, badminton
11	UKS „Zryw”	szkoła	piłka nożna, pływanie
12	UKS „Start”	szkoła	szermierka, szpada
13	UKS „Piast”	lodowisko	łyżwiarstwo figurowe
14	UKS „Wilk”	szkoła	sport osób niepełnosprawnych
15	UKS „Pirouette”	lodowisko	łyżwiarstwo figurowe
16	UKS „Set”	mieszkanie prywatne	tenis ziemny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych ze Szkolnego Związku Sportowego w Opolu.

Bibliografia

1. *Astrand P.* Dlaczego wysiłek // *Medicina Sportiva*. – 2000. – № 4. – S. 83-100.
2. *Cabak A.* Aktywność fizyczna młodzieży w wieku 11-15 lat w Polsce i w innych krajach w 2002 roku / *Cabak A., Woynarowska B.* // *Wychowanie Fizyczne i Sport*. – 2004. – № 4. – S. 355-360.
3. *Cajsel W.* Charakter prawny uczniowskich klubów sportowych // *Kultura Fizyczna*. – 1999. – № 5/6. – S. 18-21.
4. *Epstein L.* Increasing theoretical approaches to promote physical activity // *American Journal of Preventive Medicine*. – 1998. – № 15. – P. 257-265.
5. *Gratton Ch.* Economics of sport and recreation / *Gratton Ch., Taylor P.* // *Spon Press*. – London, 2000.
6. *Malina R.* Aktywność fizyczna a rokowanie długowieczności // *Medicina Sportiva*. – 2002. – № 1. – S. 9-16.
7. *Osiński W.* Zarys teorii wychowania fizycznego. – Poznań : AWF. – 2002.
8. *Paluch P.* Funkcje założone uczniowskich klubów sportowych // *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*. – 2003. – № 10. – S. 40-43.
9. *Panfil R.* Zarządzanie produktem klubu sportowego. – Warszawa: WSES, 2004.
10. *Pomerlau J.* Physical inactivity in the Baltic countries / *Pomerlau J., McKee M., Robertson A.* // *Preventive Medicine*. – 2000. – № 6. – P. 665-672.

11. Rozporządzenie Ministra Sportu w sprawie ewidencji klubów sportowych z dnia 16 stycznia 2006 // Dz. U. – Nr 16, poz. 123.
12. Sallis J. Physical education's role in public health / Sallis J., McKenzie T. // Research Quarterly for Exercise and Sport. – 1991. – № 62. – P. 124-137.
13. Shank M. Sports marketing, Prentice Hall. – New Jersey, 1999.
14. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 – Prawo o stowarzyszeniach // Dz. U. – Nr 79, poz. 855.
15. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 o kulturze fizycznej // Dz. U. – Nr 25, poz. 113.

DZIAŁALNOŚĆ UCZNIOWSKICH KLUBÓW SPORTOWYCH NA TERENIE MIASTA OPOLE

Daniel PUCIATO

Politechnika Opolska, POLSKA

Streszczenie. Niedobór ruchu jest szczególnie niebezpieczny u dzieci i młodzieży. Zwiększenie liczby obowiązkowych godzin szkolnego wychowania fizycznego oraz stworzenie ram prawnych i organizacyjnych do tworzenia uczniowskich klubów sportowych, miało na celu zmniejszenie tego deficytu. Celem artykułu jest charakterystyka uczniowskich klubów sportowych działających w sposób czynny na terenie Opola. Materiał badawczy w niniejszej pracy ma charakter wtórny. Wykorzystano dane statystyczne, literaturę i opracowania bibliograficzne. Zastosowano metodę opisową, należąca do grupy metod o charakterze indukcyjnym. Na terenie miasta Opola działa obecnie w sposób czynny szesnaście uczniowskich klubów sportowych. Najpopularniejszymi sekcjami sportowymi, prowadzonymi przez opolskie uczniowskie kluby sportowe są: piłka nożna, tenis ziemny oraz łyżwiarstwo figurowe. Powstanie uczniowskich klubów sportowych było krokiem w dobrym kierunku, ale obecnie należy podjąć intensywne działania, zmierzające do uruchamiania nowych oraz wspierania już istniejących klubów. Wsparcie takie dotyczyć winno głównie aspektu infrastrukturalnego i finansowego. Działania takie mogą w przyszłości przyczynić się do wyższego poziomu aktywności ruchowej i lepszego stanu zdrowia Polaków.

Słowa kluczowe: uczniowskie kluby sportowe, sport szkolny, dzieci, młodzież, Opole.

ACTIVITY OF STUDENT'S SPORTS CLUB IN THE AREA OF CITY OPOLE

Daniel PUCIATO

Technical University of Opole, POLAND

Annotation. The wide-spread exercise deficiency is particularly risky for children and young adults. An increase in the number of physical education classes and establishment of students' sports clubs were attempted to reduce this deficiency. This article characterises students' sports clubs that actively operate in the area of Opole. Research materials used in this paper are of a secondary nature. Statistical data, literature and bibliography compilations were used. The article involves a descriptive method, included in the group of methods of an inductive nature. Sixteen students' sports clubs actively operate in the area of Opole. The most popular sports sections in clubs of Opole include: football and lawn tennis (three clubs each); and figure skating (two clubs).

Key words: students' sports clubs, Opole, children, young adults.